

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč.«

•EDINOST• izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 3 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo •via Zenta 5•.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu •via Torrente• Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Interati (razne vrste naznana in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Pomoč kmetu.

(Konec.)

Kar smo prav zdaj rekli, velja vse tudi zaradi prevelikih partov in dot in gledé drugih dolgov, ki obtežujejo kmečko posestvo; samo gledé partov in dot imamo dostaviti, da roditelji čestokrat previsoko cenijo svoja posestva in da tej cenitvi primerno spoznavajo parte in dote svojim otrokom, a s tem večidel univerzalnega dediča uničijo. — Ubiva se tak človek leta in leta, a naposled onemore; posestvo gre na kant in pomnoži se v vasi število revežev, katerih večina beži v mesta, da si zasluži kruh, vsled česar zgublja kmetija vedno več delalnih moči, ki so vendar prvi pogoj dobre napredovalne kmetije, v mestih pa se množi proletarijat in kolikor več dobaja delalnih moči na priliko v Trst, toliko nižji postaja plača po načelu: če je več ponudbe nego prasanja, mora se cena znižati. Dobro torej ni, da se kmetiji na tak način jemlje moč. — Pisec tega članka ni še star človek, a vendar se še spominja onih časov, ko so stari strici in tete v kmetijskih hišah bili najboljše pomoč domačim kmetij; imeli so majhne parte pri domačem hiši, a ostali so doma, delali za hrano in obleko in niso svojih partov nikoli terjali; a tistokrat so tudi še kmetije v božjem strahu prav dobro napredovali in kmetu se ni tako hitro grbančilo čelo, kakor zdaj, ko vidimo še mlade kmete vidno pred časom postarane in po prevelikih skrbéh vedno nevoljno po dvoriščih mrmrajode. — Tak kmet sploh zgubi vso energijo in postane fatalist, on nema več pravega veselja do teškega dela.

Temu neugodnemu stanju kmeta je tudi uzrok ta, da je takozvana »zemljiščna odveza«, po kateri je postal kmet ne le popolnoma svoboden, kar mora vsak ljudoljub obojevati, ampak, da mu je bilo dovoljeno po novih zemljiških knjigah raskosavati in rasprodajati svoje posestvo, kakor njemu ljubo, in zadolžiti se proti zastavljenju svojega posestva, dokler so mu kapitalisti sploh hoteli upati. — Resnica je, da so posebno v začetku s tem načinom posestva zadobila več vrednost in da je kapital postal kmetiji jako postrežljiv; v prvem začetku še dosti preveč, ker ljudje so lehkomišljivi in dostikrat tudi brez potrebe delali dolge; a ko so kmetije bile tako zadolžene in niso dohodki dostikrat zadostovali niti za plačevanje obresti, kmalo je postal zopet kapital bolj zberčen in vrednost posestev ali zemlje je posebno v zadnjih 10 letih močno začela padati, tako sicer, da denes kmet, tudi dober kmet, ne dobi več denarja tudi za visoke obresti ne, in da vsak kapitalist rajše svoje kapitale naloži v državnih papirjih, nego pa na kmetije. — Nastopek tega je, da mnogokrat tudi premožni in dobri kmetje propadejo in da zdaj na kmetih vse kriči po kapitalu, po kmetijskih bankah, katere bi po sestniku zemljišč po nizkih obrestih preskrbovale potrebne denarja.

Mogoče je, da se tudi osnujejo take banke, kakor so se uže tu in tam; gotovo je, da bodo začasno tudi koristile; toda bati se je zopet, da kapital preveč ne poplavi naših kmetij, kakor je to uže bilo in da vsled tega ne postane v nekoliko letih kak »krah«, vsled katerega postanejo posestva še manj vredna, nego so denes. Slabo načelo je, da so se posestva kapitalizirala, to je, da so postala podložna moči kapitala.

Na mesto »gruntovnega gospoda«, stopil je denes kapital, kateri hoče imeti iz ploda zemlje svoje desetine, svojo tlako i. t. d. in skoro vsa zemlja je denes v službi kapitala, kar pa po starem ni bilo. — Gospod je mnogokrat posodil kmetu denarja, a vsled tega ga ni mogel izgnati z zemljišča, on je moral čakati, dokler mu je kmet mogel iz svojih dohodkov poplačati dolg; danes je to drugače: kapital terja neusmiljeno svojo rento in ako je ni, vzame si jo siloma s prodajo zadolžene zemlje. V socialnem obziru je torej vlast kapitala nad zemljo jako neugodna in škodljiva in mora konečno privedi človeško društvo do velikih socialnih kriz. Vsake poštene vlade skrb pa mora biti, da takim prevratom uže za časa postavlja jezove, a takega jezva vlada ne postavi samo s tem, da snuje, ali pomaga snovati poljedelske banke, ampak to stori, ako kmeta, kakor ga je poprej rešila gruntnega gospoda, zdaj reši družega še krutejšega gospoda, to je vlasti kapitala. Kako pa more to storiti? Ona mora skrbeti, da se osnuje postava, vsled katere bodo morale ostati kmetije nerazdeljive vsaj do neke meje, in prav tako bi ne smela biti posestva do one meje pristopna kapitalu, to je zadolžljiva. — Vsak kmet bi moral imeti nekoliko premoženja, ka-

tero bi moralo ostati njegovej družini od roda do roda, na to premoženje, oziroma zemljo ne bi smel kmet delati ne dolga, ne spoznavati partov in dot; prav tako bi moral biti nedotakljiv takozvani »fundus instructus«, ali ono pohlštvo, ki služi za obdelovanje zemljišč. Samo na ono zemljišče naj bi smel kmet delati dolge, katerega ima nad postavno mero. — Vrediti bi se moralo potem tudi postavno nastopstvo in preskrbovanje onih otrok, kateri ostanejo brez posestva in lastnega imetja. Gotovo pa je, da bi po nekako patrijarhalno življenje kmetiji najbolj koristilo; ker kmetija potrebuje dosti rok, in zemlja ima take moči v sebi, da more rediti, in dobro rediti vse one, ki se na njej trudijo. Kmet sploh potrebuje protekcije države, posebno pa kmetijske države, kakoršno smemo imenovati našo Avstrijo, in res se tudi sliši, da naša vlada izdeluje neko postavo, katero predloži prihodnjemu državnemu zboru, in po kateri se omeji prosta prodajljivost in zadolžljivost vsaj nekega dela vsake obstoječe kmetije. Ko hode vpeljana taka postava, še le potem naj se vpeljejo od države zdrževani ali podpirani denarni zavodi, ker še le potem bo kmet zavarovan pred robstvom kapitala. Za take zavode naj bi se pred vsem porabila pupilarna imenja in naj bi služil tak kapital samo za slučaj slabih letin, kadar je dokazano, da kmet ne more naprej brez denarne pomoči. — Isposojeni denar z majhnimi obrestmi vred pa bi moral kmet ali posestnik vračati v majnih obrokih in iz tega, kar več pridela, nego mu je neobhodno treba za živež. Take, in tako osnovane banke dosežejo svoj človečanski namen, vse drugo »bankranje« na kmetih more le začasno in sporadično kaj pomagati, kmetijskih ran pa nikoli ne zaceliti. Ker pa je dobro, da si kmet, posebno v zimskem času, tudi kaj zasluži za zboljšanje svojega življenja, naj mu pridejo tudi druge male založne pomoči, a to naj bodo, kakor so uže tu in tam, osnovane na osobni kredit. V interesu države je, da si vzgoji premožnega, moralnega, pametnega, treznega kmetovalca, nje prvi interes je, da od kmeta jemlje le toliko davščine, kolikor more on oddajati brez nevarnosti za svoj obstanek, — ker le od srednega kmetovalca je odvisna stalnost, in trdna podlaga vsega državljankega življenja. Kmet ima dajati državi najtrdnjše, najboljše vojake, kmet ima se svojim naravnim konservativizmom obvarovati državo prekucij, ima držati enakotežje z drugimi stanovi, ki so po naravi bolj nagneni državnim spremembam. — In ker je to neovrgljiva istina, dokazano je, da mora pametna država v prvej vrsti skrbeti zato, da se kmetijski stan povzdigne in sredno živi v svojem skromnem delokrogu. Vrzite tudi kmeta v naročje socialnega gibanja, katero se zdaj v obče širi po svetu, in imeli boste prekucije, katere utegnejo človečanstvo za mnogo časa pahnoti v brezen anarhije in surovosti. — Ako pa se kmetu na omenjeni način radikalno ne pomore, bode prav on prvi rušil sedanje podlage držav. — ker tudi Francozje so začeli pred kmalo 100 leti svoje krute prekucije s stavkom: »Donnez nous du pain«.

A glede na občni svetovni napredek mora kmet pri vsem svojem konservativizmu vendar tudi skrbeti za boljše, njegovemu stanu primerno omiko. — Njemu bo zadostovala ljudska šola, a ta mora biti urejena po kmetijskih razmerah in potrebah. — Dečko, kateri ima postati poljedelec, mora precej potem, ko se nauči čitati, pisati in računati, učiti se tudi teorije poljedeljstva, on mora poznati zemljo, nje važnost, on mora poznati rastline in način, kako zboljšati zemljo, kako požlahtniti, pomnožiti nje plod, on mora dobiti uže v šoli navode, po katerih more potem kot gospodar ravnati, da prvič zemljo tako obdeluje, da mu mnogo rodi, drugič pa, da si svoje gospodarstvo tako uredi, da v njegovej hiši vlada neka harmonija, da nikoli po nepotrebnem ne pride v stiske za denar in za živež. Vse te praktične navode dati mora prihodnjemu kmetovalcu ljudska šola. Zatorej pa še enkrat povdarjamo, kar smo tolikokrat povdarjali: ljudski učitelji morali bi biti strokovnjaki v poljedelstvu. To je vlada uže nekoliko spoznala, ker sedanji kandidatje za učiteljstvo se uče manj ali več kmetijstva; toda terjati bi se moralo od njih strogo, da kolikor mogoče temeljito poznajo kmetovalsko stroko; naj se terja od njih v obče še temeljitejšega izobraženja, a naj se tudi potem plačavajo; tak trošek je produktiven trošek, in nese državi stotere obresti. — Poudarjali smo pred nekaterimi leti v tem listu, da tudi čestita duhovščina, katere je po naravi in po svojem poklicu prva dobrotnica kmetu, da tudi č. duhovščina bi morala uže od šole biti dobro podkovana v kmetijstvu. To trdimo denes in bomo vedno trdili, ker duhoven,

kateri skrbi za dušo njemu izročeni ovčic, izvrševal bo ta teški poklic toliko boljše in laglje, ako bode skrbel tudi za srenejše posvetno življenje teh ovčic, ker ljudje, ki imajo potrebno, živé srečno, mirno in kder je mir, ni greha, in blagostanje je najboljše seme za dobro moralo. Ta poklic je tako rekoč rudeča nit v vsem krščanskem življenju, od prvih časov do današnjega dne; vedno je krščanska duhovščina najbolj skrbela tudi za časno blagostanje; poseben vzor je bila ona v začetku srejnega veka, po divjih navalih roparskih ljudstev, ker ni otela v samostanih le stare knjige, temuč tudi sama prišla v roko rovnico, matiko in sekuro, ter s tem preplašeno in v gozde pobeglo ljudstvo vabila na mirno, blagonosno delo.

Konečno moramo še dostaviti, da šola ima priti na pomoč tudi duhovstvu v namen, da se na kmetih širi prava Kristova morala, da se naš kmet ohrani, in kder ni, da postane, pravičen, miren in zmeren, kajti prvi pogoj sreče na kmetih je zmernost, treznost in bogoljubje; brez te etične podlage si sploh ne moremo misliti prave sreče na kmetih in to bo najboljše znal oceniti tisti, kateri je živel na trdih kmetih in tam videl v kakej hiši prekrasne običaje, udanost v hožjo voljo, lep mir v družini, pa je potem prišel v veliko mesto in tam spoznal svet od najrše strani.

To so v obče naše misli o zboljšanju stanu našemu kmetu; menimo, da je to tudi misel vseh pravih rodoljubov. — Ko hode pa skupaj državni zbor in se hode tam govorilo o pomoči kmetu, porabimo priliko in bomo se obširneje govorili o tej našemu narodu tako važnej zadevi.

Kranjski deželni zbor

(Konec.)

Potem je ces. deželni načelnik na interpelacijo Vošnjakovo in Klunovo odgovoril ter rekel, da zdaj ni čas skrbeti števila okrajnih šolskih nadzornikov; treba je pozvediti razne okoliščine, preduriti jih in potem poročiti ministerstvu. — Glede Schulvereina je omenil, da se vlada pri razsodbi njegovega delovanja ravna po zakonih, da ima on po svojih pravih pravico ustanovljati in podpirati šole ob mejah ali v mešanih občinah, podpirati učitelja i da na Kočevskem z svojimi darili ni prestopil postavnih mej. Sklepov deželnega šolskega sveta o učnem jeziku v Maverlu nema pravice uničiti, ker ima kakor deželnega šolskega sklepa načelnik le pravico sem ter tja ustavljati njegove sklepe. Glede prigodkov v Maverlu in Dragi bodo sodila pristojna šolska oblastva, ko se stvar natanko pozve.

Potem je prišlo na vrsto poročilo o deželno-kulturnih in zdravstvenih zadevah ter se na znanje vzame nastavljenje popotnega učitelja, ustanovitev dveh državnih stipendij po 300 gld. za višje kmetijske šole, podelitev štirih stipendij za učence podkavske šole in izrazi se poljedelskemu ministerstvu zahvala, ker se je na kmetovanje in živinorejo na Kranjskem dejansko oziralo. — Sklene se dalje, naj se novo ustanovljena vodnej družbi za osuševanje ložke doline dovolj primerna podpora; vzame se na znanje tudi načrt inženirja Podhaskega o zboljšanju ljubljanskega močvirja, čegar troški so proračunjeni na 1.703.100 gld. Nazadnje se prebere še interpelacija poslanca Kluna in tovarišev, v kateri je navajajo sumljivi podpisani na peticiji Maverličanov za nemško šolo. Gosp. deželni načelnik odgovori, da mu je to bilo popolnoma neznano.

Gosp. deželni glavar potem naznani, da hoče zbor sklenoti, zahvali se gosp. deželnemu načelniku za zdato podporo, omenja slovesnosti, ki se bo godila prihodnje leto, ko pride cesar sam na Kranjsko ter cesarju zakliče s poslanci vred trikratni živio. Lašan se zahvali v imenu večine, Poklukar v imenu manjšine gosp. deželnemu glavarju za nepristransko predsedovanje, za kar se deželni glavar zahvali.

Tako se je zaprl kranjski deželni zbor; trdno upamo, da je bil zadnji, v katerem so imeli večino narodni nasprotniki. Dosledni ustavovskimi načelom so ti poslednji na vso moč delali za potujčevanje slovenskega naroda ter sklepali take zakone, ki ljudstvu nalagajo le nepotrebna bremena i delajo zmešnjave v deželi. Taka zakona sta brez dvombe ona o preuredbi županij in oskrbovanju ubožnih zavodov; upamo, da ne bosta potrjena.

Narodnim poslancem pa gre priznanje in hvala, da so se vsi vrljo, možato i složno potezali za narodno blagostanje, za narodne svetinje. Bog jim

plati! Če tudi blagi njihov trud ni imel vspeha, vendar ne ostane brez dobrega sadja; narod je pazljivo poslušal njihove besede ter si jih vtisnil v hvaležno srce. Narodni poslanci so svojo dolžnost storili; v tej zavesti lahko veselo gledajo v boljše bodočnost; naj se dan dela, ustavoverno megljo uničujejo solnični žarki. Pribojnje leto se zopet vrno v prostore, katere so zdaj zapustili, upamo da vsi, na njih strani bodo sedeli drugi tovariši, ne nasprotniki, ampak prijatelji i rodoljubi, ki jim gorko v roko sežejo, ter bodo z njimi vred ene misli, ene težnje složno delali v blagostanje kranjske dežele, in ko bo ta dežela slovesno obhajala šeststoletnico združenja s habsburško hišo, obhajal bo tudi kranjski deželni zbor narodno vstajenje. Laž sama sebe mori, resnica večno živi, šč iz groba poganja!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Delegacije obeh državnih polovic so se danes zbrale v Budapešti, da sklenejo skupni proračun za leto 1883 in odobre končni račun leta 1880 in račune za leto 1881. Te predloge so letos posebno zanimive, ker bo v proračunu za državno vojno ministerstvo nova uredba vojske po številkah razvidna, in državni finančni minister natančno razloži razmere v Bosni in Hercegovini. — Jutri sprejme cesar delegacije, in sicer avstrijsko popoldne, ogersko pa ob 1 uri popoldne. Včeraj pa so se zbrali delegati v važna posvetovanja.

V češkem deželnem zboru je 23. t. m. nemška stranka zahtevala 800.000 gid. iz deželnega zaloga za zidanje novega poletinskega gledališča, dr. Rieger je nasvetoval, naj se to zahtevanje odloži. Deželni namestnik je odgovoril na Riegerjevo interpelacijo, da se bo vlada prizadevala vsled pripoznane potrebe, naj se volilni red za deželni zbor predrugači, in vsled predrugačbe volilnega reda za državni zbor, da se pomanjkljivosti deželnozborskega volilnega reda odstranijo in spravi ta red v soglasje z državnozborskimi volilnimi redom. Ta odgovor je deželni zbor navdušeno pozdravil; potem pa se je deželni zbor za slakovcem cesarja zaprl.

Matica opavska je hotela na lastne troške v Opavi ustanoviti slovansko gimnazijo, a naučno ministerstvo je dotično prošnjo odbilo. Vsled tega je Matica vložila priziv pri državnem sodišču, katero je razsodilo tako le: »S tem, da je naučno ministerstvo omenjenemu društvu zabranilo ustanoviti privatno gimnazijo, kršil se je člen XVII. državnega osnovnega zakona. Ugovor inkompetence od strani vladnega zastopnika se dalje odbija, ker gre v tem slučaju za to, se je li kratila pravica ustanovitvenja privatnih učilnic, katera je zagotovljena v členu XVII. kar spada gotovo pod judikaturu državnega sodišča. Radi bi o tem kaj več govorili, ali — zadnja »Edinost« je bila zaradi tega zaplenjena. Pristavljamo le to, da je vsled te razsodbe »opavska Matica« vnovič pri naučnem ministerstvu vložila prošnjo za dovoljenje slovanske gimnazije, in radovedni smo, kak odlok dobi sedaj.

Češki občini Spodnji Temeš in Bischofswert na spodnjem Avstrijskem ste se pri tožile, da se njih narodna pravica krši, ker se je v ljudske šole nemščina uvedla, a deželni šolski svet in naučno ministerstvo sta dotično pritožbo, oziroma prošnjo odbila. Vložile sta toraj priziv pri državnem sodišču, in to je 21. t. m. tako le razsodilo: Z razpisom spodnje avstrijskega deželnega šolskega sveta — kateri razpis je potrdilo naučno ministerstvo — da se ima v ljudskih šolah spodnje avstrijskih občin zgornje in spodnje Temešave in Bischofswerta, učiti verski nauk v nemškem, namesti v češkem jeziku, odkril se je člen XIX državnih osnovnih zakonov. — Razjasnila tej razsodbi ni treba.

V Pragi se nemški študentje strašno šopirijo in greben jim je tako vzrastel, da skoraj vsako noč škandale delajo; odnašajo napisne deske, vetrnice, zaletavajo se v mirno mimogredoče in druga taka junaštva delajo ti borilci nemške modrosti.

Judovski časnik grozno biča »Parlamentar«, očita jim po vsej pravici, da širijo in goje najnesramnišjo spridenost in pobujšanje, ker donašajo najostudnejše burke in podobe ter za groše po inseratih služijo poltosti.

Na Moravskem je vstalo tudi ščuvanje na jude, v Bretslavi (Lundenburg) so našli na mnogo vratih nabite proglase zoper jude. Moravski deželni namestnik je zaukazal vsem okrajnim glavarstvom, najstrogo čujejo nad protijudovskim gibanjem in opozoril na podpihovanje socializmov, ki hočejo na Ogerskem napraviti protijudovsko gibanje, da bodo lažje delali mej delalci propagando za socialistične namene.

Novi bramčni zakon se je na Ogerskem razglasil 20. t. m. pri nas se to zgodi 14 dni pozneje in to zato, da stopi v moč v enacem času v obeh državnih polovicah, ker na Ogerskem zadobi veljavo 14 dni po razglasu, v Cizilitaviji pa z dnevom, kadar se razglasil.

Madjare straši panslavizem. 18. t. m. je imel generalni konvent evangelijskega verospoznanja shod, i namesti da bi se bil pečal s cerkvenimi zadevami, namalal je na steno hudica, ki se imenuje panslavizem, to je tista pošast, pred katero je tak trepet, a vendar do zdaj še ni nobenega pojela. Sklenolo se je na tem shodu da imajo cerkvene oblasti dolžnost, panslavizem uničevati i njegovo širjenje zabranjati ter poudarjalo, da je panslavizem kanonično hudodelstvo. Prigodilo se je na tem shodu marsikaj smešnega. Višji senior Križan je hotel slovaški govoriti, a vstal je tak vriš, da mu ni mogoče bilo, zato je opomnil v madjarskem jeziku, da generalni konvent nema pravice, delati kanoničnih zakonov, i da nikakor ne more odobravati sklepov, ako se pod panslavizmom umeje izobraževanje narodnega jezika in slovanske književnosti.

Vnanje dežele.

Mej avstrijsko vlado in srbskim kraljem se je baje sklenola neka trdna zveza. To trdijo razni časniki in kraljevo dolgo bivanje na Dunaji to trditve potrjujejo. Avstrija je — tako se poroča — v plačilo prijateljskih odnosov srbskemu kralju zagotovila, da ga bode branila, ako bi opozicijska stranka pretela omajati njegov prestol.

Srbski kralj se je večeraj iz Bolgarije v Beograd vrnil. Ko je 23. t. m. ob 11. uri zjutraj stopil srbski kralj v katedralno cerkev, ustrelila je nanj z revolverjem Jelena Marković, vdova Jefrem Markoviča, vendar ga ni zadela, krogla pa je neko ženo ranila; kraljev pribočnik je ubranil drugi strel. Ljudstvo jo je hotelo zadaviti, a policija jo je z velikim trudom iztrgala iz rok razjarjenega ljudstva. Nesrečnica je vdova polkovnika Markoviča, katerega je vojna sodnija zaradi velike izdaje k smrti obsodila ter je bil pred štirimi leti ustreljen. Urok napada je tedaj maščevanje i nema političnega pomena.

Crnogorska vlada je sklenola zgraditi ceste mej Vir Bazarjem in Reko, in mej Barom in Ulcinjem in popraviti barsko luko. Rusija je za ta dela dovolila 400.000 rubljev.

Volitve v pruski deželni zbor še niso končane. kolikor je dozdaj znano, pridobili so več sedežev liberalci, naprednja stranka sme biti zadovoljna. Socialni demokrati pa so povsod propali. vsaj poročila nič o njih ne omenjajo; toliko je gotovo, da vladna stranka ne bo v večini, i da bo knez Bismark imel teško stanje v deželnem zboru, o katerem še ni znano, kdaj se odpre.

V Lionu na Francoskem so 23. t. m. zjutraj ob dveh v restavraciji gledališča Bellecour počile tri bombe, tri osebe so bile nevarno ranjene, več drugih pa lahko. Hudodelec je neznan.

Na Francoskem zelo straši socialno prašanje, posebno se množijo tako imenovani justicers (pravičnejši), ki niso nič boljši od nihilistov. Po Parizu in drugih mestih nabaja policija brezbrojno rudečih plakatov, v katerih se delalci ščujejo, naj trdosrčnežem požgo hiše, i da se jim to posreči, naj polijó hišne stopnice z špiritom in petroljem. V Salonu so hoteli ti ljudje — če jih smemo tako imenovati — celo cerkev razrušiti; zdaj pa se vrši tam sodniška obravnava zoper nje. Socialistično prašanje bo zahtevalo še cele reke krvi; najbujše pa zadene jude, ki so najbolj krivi slabih socialnih razmer. Naj bi vlade zadostile narodnostnim zahtevam i se bolj pečale z socialnim prašanjem, katero jim utegne še nad glavo zrasti.

Glavne točke zatožbe zoper Arabi palo se glase na prelomitev mejnarodnega prava, ker je razobesil belo zastavo in se tako odtegnol z vojaki iz Aleksandrije, mesto plenitvi izdal, Egipčane ščuval na namestnega kralja, k domačej vojni in plenitvi.

Dopisi.

V Rojannu 12. oktobra.

V dopisu iz Rojana št. 45. smo že povedali, kako očitno so slov. trobojnico s tržaško zastavo zamenili. Od nekoje narodne zanesljive strani je nam došlo poročilo gledé one zamene. Mi strogi štovatelji objektivnosti smo vedno pripravljени pripoznavati »cuique sum« in resnici čast. Po tem zanesljivem poročilu g. K. bila bi se ta promena slov. trobojnice z tržaško izvršila — ne iz protinarnodnih menenj, ali neopravičene mržnje do slov. tricolora, — ampak ker je bila umazana i medlin barv, tedaj za njeino rabo več. Spoznali so se le, ko je bila razobešena, da nje navzočnost — ker ni bila lepa, ne bi krasila slavoloka, ampak omadeževala. Tako se glasi poročilo zanesljivega narodnjaka. Ker se temu more verovati, verujemo i mi. Ali smatramo si i svojo dolžnost, nekoliko o tej aferi spregovoriti. Čemu je razobesiti, zatem pa sneti? Če ni bila več za rabo, to so lahko videli i zvedeli, ko so jo razvili. Če je imela res meila, ali sprane boje, to po našem menenju še ni dovolj vzroka, da se je odstranila. Če ja pa imela nekoliko madežev, gotovo so bili neznamni. Vičjeje na visokem drogu se pa tudi madeži tako lahko ne zapazujejo. Saj jih tudi mi nismo videli, ki imamo vendar dobre oči. »Dato, ma non concessio«, da so bili prav madeži uzrok nje odstranitve, je-li mogoče verovati, da se v vsem okraju, ali fari ni moglo dobiti druge slov. trobojnice, ki bi odstranjeno nodomestovala? S tem činom se je slov. svetu dokazalo, da se slov. trobojnica, od svitlega cesarja samega pripoznana, jako malo čista. Onim pa, koji trobijo v svet, da z svojimi dopisi le sumničimo osebo, ki pri tem niso imele ničesa opraviti, odgovorjamo, da mi nismo »sumili«, kakor to dela nek drugi list na Primorskem. Če ste pazljivo čitali poročilo, prepričate se, da nismo nobene osebe sodili. Vsak pa ve, kdor je le nekoliko v knjigo pokukal, da »sumiti« i »soditi« sta tako različna pojma, ko noč od belega dne! Sodba se opira na pozitivna fakta, i ker je prva le posledica poslednjih, zato se ona z njimi povsem ujema; liki rime v verzih. »Sum« je pa kaj družega. Ta ima bivališče v hudobnem srcu. Nočemo trditi, kar pravi o tem krivoverec Zwingly, da hudobno srce je uže po naravi ustvarjeno, da mora sumiti itd. Gorje nam, ako bi to res bilo. Mi pa trdimo, da to izvira iz slabe, pohujšljive otgoje. Iz vzgoje podpirane po vzgledih, ki so z božjimi zakoni v največjem nasprotju. Sum se naslanja le na slepo strast, mrženje, stud itd. Su ni le breznačajnejš, egoist, hudobnejš. On išče madežev, kder jih ni. Sum nema v sebi resnice. On se naslanja le na slabe, grde lastnosti duše, na zaničevanje, stud do osebe do katere ga goji.

»Wiener Tagblatt« piše: vsej aferi tržaškega irendentizma je načelnik nek tujec; Rus po rodu. I zakaj pa to? Zato ker »W. T.« mrzi na vse Slovane; on se je te lastnosti navzel. Ni čudo, da njegov »sum« na Slovane leti. A kdo poštenjakov bode pri Cirenejskih značajnosti iskal? Mi smo sodili i ne sumili. Mi smo se držali resničnih dogodeb, ki so se pri nas

prigodile. Ker se pa te ujemajo s prvimi i baš zaradi tega smo izrekli sodbo. Mogoče, nemogoče, ker v našem IV. okraju je kaj takega prav lahko. Po primeru naj se sodi. X. sreča Y. A Y. je v političnih zadevah jako nasproten X. X. in Y. se jameta pogovarjati o izidu poslednjih volitev v IV. okraju. X. reče Y.: Volitev Z. ni bila odobrena; zoper to volitev so se vložile pritožbe. Kaj pravite, nadaljnje X., če propade Z. ne vem če utegne zopet izvoljen biti? Kaj odgovori Y.; ne bojte se zato! Mi uže vemo, kam se obrniti; kam po denarja iti! Pojdemo po okraju. Vsakemu volilcu poročemo: Na, tu imaš pet forintov, pa bo! I vam pravim, če propade, on bo zopet izvoljen. To so ptiči, ki znajo po »banknotih« peti. Po poslednjih prigodkih, vsak več ali manje ve soditi, da se pri nas kaj protinarnodnega prav lahko prigodi. In če imajo take osebe pri tem še kaj posla, ali uplava, in da iščejo le priložnosti, da nas terorizirajo — ni čudo, da se je naša sodba tako glasila. O subjektivih imamo vedno priliko kaj črnoti!

Križ, dne 20. oktobra.

Redke so vasi, ki imajo toliko dohodkov kakor Križ. Večina vaščanov obdeluje vinograde, drugi se pa pečajo z ribištvo, številce ostalih pa si služi vsakdanji kruh v tukajšnjem kamnolomu, ki prinaša bližnjim vasem velik zaslužek. Razvidi se iz tega, da so Križanje vsi delalci, ki opravljajo teška dela. Slaba je bila tedaj misel, da bi se truden človek še trpinčil z godbo, ter napenjal svoje moči v pozno noč. Ali ne bi škodovalo to zdravju?

Drugi rokodelci, kakor mizarji, čevljarji, kateri se morda dolgočasijo večkrat na dan, naj se uče godbe, kajti oni imajo priložnost se vaditi, kar si kmet, ribič ali kamnosek o tem še misliti ne more. Bilo bi pač smešno, da bi revež trobil, mesto počival v miru z družino. Kar se tiče časti, prav malo bi je ti prihodnji »škripalci« dobivali, ker oni bi se ne mogli tako dobro izuriti, da bi bili vredni pohvale. Križan bi se onega trobantanja v kratkem navadil, in sprevidel, da mu ne donaja dobička. Morda bi se posrečilo, da bi se izbrani vaščanje naučili kakšno »polko«. Poklicali bi se v to ali ono krmo, da bi godli pri plesu. Vse dobro! Ali nastopki?

Da bi si hotel vsak posamezen godec prislužiti par novcev, moral bi napenjati se 10-12 ur. Ona prislužena svotica bi pač tirjala, da zbudi godec tuli svojo mošnjico in bi tako še svoj denar v nemar trosil. Verhu tega bi se po plesu še dva ali več dni vlačil iz gostilne v gostilno ter se naučil tudi v svoj žep pinati. To bi bil dober nastopek godcu!

Verjetno je torej, da Križan ne bi bil dober godec. Jaz si pa štejem v dolžnost, vsakemu svetovati: naj se odpove onemu podvzetju, ker bi utegnolo za marsikatero družino ineti hude nastopke.

Z Goriškega 19. oktobra.

Kako se pač časi spreminjajo! Iz otroških let se spominjam, da so naši gorjani, Tolminci in Cerkljani vse blago, kakor vino, žito in česar so potrebovali za dom, tovorili; vsak teden se je pomikala dolga vrsta tovarnikov z gor v dolino in po cesarskej cesti v Brdo ali Gorico, od koder so se težko obloženi vračali na dom. Spominke na ono dobo imamo še v nekaterih nenavadno velikih konjskih hlevih v Kanalu in Ročinji, kateri so bili takrat mnogokrat polni tovarniških konj, zdaj pa stojé večinoma prazni, če se uže niso podrli. Celó izrazi tovor, tovoriti, tovarnišk glasé se zdaj nekam čudno v naših krajih; mladi ljudje jih ne poznajo in začudeni poprašujejo, kaj je to, ko se stareji pogovarjajo o nekdanjih tovarnikih. Da! časi se spreminjajo. Nekdaj in še ni tako dolgo od tega — ni imel cerkljanski okraj nobene vožnje ceste na njejedno stran, smatrali so se nekateri kraji v tolminskem okraju, kakor Podbrdo, Hudajužna, Nemški Rut, Grahovo in mnogo drugih kot prava Sibirija, ker so bili ločeni od sveta, ker so občevali z dolino in z mestom večinoma le po nevarnih, kozjih stezah. Duhovnik v službo postavljen v take kraje, bil je pravi prognanec. Zdad se je spremenilo. Po idrijskej in bačkej dolini odprli so se kmetijskemu in obrtnijskemu prometu dve priležni cesti in mnogo občin je uže poskrbelo, da so svoje vasi po dobrih občinskih potih v zvezo spravili s skladovnimi cestami. Po bačkej dolini sicer še ni dokončano delo in zlasti ni še dognana zveza z Gorenjskim, — a tudi ta bode s časom, ljudstvo je spoznalo korist in važnost dobrih cest in ne bode mirovalo, dokler s pomočjo dežele in države popolnoma ne dokonča težavnega započeta. Cerkljanski okraj pa je uže zvezan na glavne tri strani: proti Škofjeji Loki, oziroma Ljubljani, proti sv. Luciji, oziroma Gorici — in v ponedeljek dne 23. t. m. odpre se slovesno nova skladovna cesta skozi Zelin do Idrije. Zraven tega pa imajo postranski kraji, kakor Šešelje, Novake, Sliška Gora tudi uže več ali manj dobre zvezne ceste. To je lep napredek, kojega je dočakal cerkljanski okraj v kratkej dobi ne celó tridesetih let, sljajen uspeh vstrajnega, požrtovalnega delovanja, katero so vzbudili in podpirali pravi ljudoljubi, mej njimi v prvej vrsti naš odlični rojak, kranjski deželni načelnik — Winkler.

Prihodnji ponedeljek bodeta torej obhajala Cerkljanski in Idrijski okraj lepo slovesnost, odpretje nove skladovne ceste Zelin-Idrija. Idrijski cestni odbor odpravi se zjutraj ob 8. uri s svojimi gosti po novej cesti v Cerkno, potom ogleda si cestna dela in pride ob 11¹/₂ uri v Cerkno, kler ga sprejme tamošnji cestni odbor. Po zjutru se vrneto združena odbora v Idrijo; tam bo ob 4. uri pop. v kazinskih prostorih slavnostni banket in potem primerna zabava. Mi čestitamo slavnima odboroma k srečno dokončanemu započeti ter jima voščimo in njihovim gostom tudi krasno vreme, dober tek in veselo zabavo!

Iz Gorice 22. oktobra.

Goriški dopisnik je v zadnjih »Novicah« spregovoril ozbiljno besedo o prihodnjih volitvah naših deželnih poslancev. Da je v svojej gorečnosti tudi koga zbedel, nič ne dé; nekateri slovenski čas-

nikarji imajo uže tako navado, da ne solé samo svojih proizvodov se solijo modrosti, temuč da potrošajo tudi nekoliko zrn popra vmes, češ, kar je pikantno, to je bolj zanimivo in naše čitajoče občinstvo je v tem obziru uže nekoliko razvajeno; ono ljubi kaj pikantnega. Sicer pa vemo, da ima osa želo za to, da piči.

Kakor si bodi, »Nov.« dopisnik je začel — in meni je zdaj jezik razvozan. Za malo dni mine šestletna doba, za katero so bili izvoljeni sedanji naši deželni poslanci. Nove volitve utegnejo biti torej v kratkem razpisane. In kako je z nami goriškimi Slovenci, ali smo pripravljeni za te volitve, ali se zdaj pripravljamo, ali se še le tedaj začnemo pripravljati, kedar bode uže naše ljudstvo po neprijaznih nam upljivih zbegano, kedar bode malo da ne uže prepoznano? Ozrmo se 6 let nazaj na zadnje naše volitve za deželni zbor, ozrmo se na zadnje volitve edinega našega državnega poslanca! Zalosten pogled, maločasten spomin, kaj ne da? Naj pade zagrinalo in skrbimo, skrbimo še o pravem času, da pojde pri prihodnjih volitvah bolje.

A komu je za to skrbeti? Marsikdo poreče: Politično društvo »Sloga«, ono naj stvar v roke vzame, ono naj postavi kandidate, ono naj za to skrbi in za to dela, da bodo njeni priporočenci izvoljeni. Jaz pa pravim: *Političnega društva »Sloga« ni več*, ono je nehalo biti, da si ne formalno, pa dejansko. Društvo ni zborovalo uže menda več nego leto in dan, odbor se nikdar ni ustanovil, nihče ne tirja, nihče ne plačuje društvenih doneskov, uže dolgo, dolgo se ni slišalo nič družega o »Slogi«, nego da se je njen predsednik zadnjič kot deputacija poklonil presv. cesarju. Torej predsednik je še ostal — a društva ni več. Da bi zdaj prav zaradi volitev oživelo društvo in se tako rekoč »ad hoc« zopet ustanovilo, — to menim, nikakor ne gre.

Kdo naj po tem takim vodi naše volitve? Vzemimo si v zgled naše brate na Kranjskem! Ni zadosta, da si jemljemo samo njihove barve na posodo, ravnajmo se tudi po njihovih činih. Ko je končala te dni zadnja sezija minole 6 letne dobe kranjskega deželne zbor, skrbeli so narodni deželni poslanci za sestavo narodnega volilnega odbora, ki bode imel ob času volitev preskrbeti potrebne reči, voditi volilno gibanje in v ta namen v zvezo stopiti z različni volilnimi odbori po deželi. Mari bi ne bilo prav, da se ustanovi tudi pri nas eksekutivni volilni odbor v Gorici, in da stopi ta v dogovore z veljavnimi, uplivnimi moči po deželi v namen, da se doseže složno, dostojno, častno in uspešno postopanje pri prihodnjih volitvah? Toda sebičnost na strani osebne mržnje na strani sumničevanja in obrekovanja na strani pa lotite se možiki, kojim je ljudstvo do zdaj skazavalo svoje zaupanje, in zraven njih vsi oni, kateri čutite v sebi poklic za to v duhu pravega čistega rodoljubja — težavne sicer a častne naloge, pa le složno, da bode potem tudi ljudstvo po Vašem zgledu složno volilo. Sloga bodi naša zastava! Naj kuje baron Pretis, naj kujejo njegovi zavezniki tajno ali javno, kar koli nočejo zoper nas, — razohesimo zastavo Sloga in bodimo si zvesti: »In hoc signo vincemus!« Čem brže razložim bolj na drobno svoje misli.

Zadnja beseda o naših deželnih barvah. Pred vsem moram omeniti, da nisem nikdar govoril o zastavi slovenskih čitalnic na Goriškem; te so bile od začetka do zdaj vedno belo-modro-rudeče. Pa ne da bi kdo mislil, da imajo naša narodna društva kako pravno ali zgodovinsko podlago za to. Jaz menim vsaj, da je nemajno. Ta zastava je izraz naših narodnih težnj, posebno pa izraz ideje združenja z ono deželo, katerej so te barve deželne barve. Kar piše »Avstrijan« v zadnji »Soči« o spreminjanju barv, to so prazne fraze, katere bi rade bile duhovite, pa so aobne. Na to ne bom odgovarjal. »Ako ste ti dve deželi« (Goriško in Gradiško) v eno združeni, vendar je dovoljeno, ji ločiti, tako modruje dalje g. Avstrijan. Kdo za Boga Vam je dal to dovoljenje? Uže blizo pol drugo stoletje imamo eno samo združeno pokneženo grofijo Goriško-gradiško, katerej je deželna barva belo-rudeča. Ministerstvo ni ničesa spremenilo, ono je le potrdilo, kar je uže bilo do tistih dob. — Ni nič res, da potrjujejo deželni grbi, kateri je dal deželni odbor napraviti leta 1875, kar Vi trditi. Mej njimi ne najdete grbov ene in druge deželne polovice, ene in druge grofije — mariveč so to — zraven deželne grba — grbi goriškega, gradiškega in vseh tistih mest na Goriškem, katera imajo svoje grbe. Pa da bi se tudi taki grbi nahajali, kakoršne navajate, (pa se ne) bili bi to le zgodovinski spominki in nič družega; za sedanost bi ne imeli nobene veljave. Goriška grofija, katere ni več, in Gradiška grofija, katere tudi ni več, ne more imeti vsaka za se za sedanost veljavne zastave prav zato, ker ni več ni ene ni druge. Sedanost pozna samo pokneženo grofijo Goriško-Gradiško z dotičnim deželnim grbom in z dotično deželno barvo — belo-rudečo.

Vis. c. k. ministerstvo za kmetijstvo je dovolilo 200 gld. podpore doroberškemu vinarskemu društvu — in zadnje poporo 700 gld. mlekarškemu društvu v Polubinj. K.

Domače in razne vesti.

Razstava. Zadnja nedelja je bila za razstavo zelo ugoden dan. Samo pri vходу se je prodalo blizu 10,000 vstopnic in število vseh obiskovalcev je bilo 14—15000. Pa ker je večer hladen bil, zato se je občinstvo proti mraku večinoma pozgubilo. — V poslopju, kder so bile dozday razstave sadjarstva, seminarstva in sirarstva, razstavil je vrtnar g. Maron zbirko najlepših južnodeželnih cvetic, na katere bo vsak obiskovalec z vsjo radostjo oči obračal. Tri tedne še, in razstava se konča. Komur je tedaj mar, ogledati jo, pa je dozday še odlagal, naj se v prvej ugodnej priliki napoti v Trst. Prepričani smo, da se ne bode

kesal. Vhodnina v razstavo od danes naprej in sicer od 4. ure popoldne, znaša le 20 kr.

Velika žalost je zadela družino Monti v Trstu, katere glavar dr. Ott. Monti, odvetnik in mestni svetovalec, je te dni zblaznel, da so ga morali poslati v Feldhof pri Gradeu.

Tržaška trgovinska zbornica je v seji 20. t. m. dovolila 2000 gld. za spomenik cesarju Fran-Josipu, ki se ima postaviti v spomin petstoletnice združenja Trsta s habsburško hišo. V tej seji je tudi g. Gentilomo poudarjal, da blago v skladiščih na železnici ni dosti varno ter predlagal, naj se borsnej deputaciji zaukaže, da to stvar pretrese in zbornici poroči, kako bi se ta zadeva uredila. Zbornica je ta predlog sprejela.

General Wolseley, ki je Egipt pomiril, prišel je danes zjutraj v Trst, ter se napoti skoz Karmin na Angleško.

Kraljevski grški konzulat v Trstu je povišan v generalni konzulat, in sedanji zastopnik g. Vitturi je dobil naslov generalnega konzula.

Važno trgovcem. Ker se večkrat zakasnjujejo trgovci pri pošiljavi blaga v jutrove dežele, naznanja društvo Lloyd ta le red: paketi, namenjeni na Grško ali v Indijo, morajo se na parobrod spraviti vsaj vsak vtorek do 11. ure popoldne; paketi za Tesalijo vsako sredo do iste ure; paketi v Aleksandrijo vsak petek do 9. ure zjutraj in paketi v Levanto vsako saboto do iste ure.

Oberdankova mati se je vrnola z Dunaja v Trst, kder bo čakala razsodbe o prošnji, podane cesarju zaradi pomiloščenja nesrečnega njenega sina.

V mestnej tržaški bolnišnici leži vedno 7—800 bolnikov. Kako ogromne so za njo potrebščine, vidi se iz magistratovega razglašja, v katerem vabi podjetnike na dražbo za hrano. Vsak mesec je treba: 7600 kilov govedine, 1700 kilov teletine, 900 kilov pekarije, 500 kilov pšena, 400 kilov ječmeneve kaše, 500 kilov riža, 26 hektolitrov črnega isterskega vina. — Dalje se potrebuje vsak mesec volne za 250 matrac. — Ponudbe naj se vlagajo pismeno in vsaka s posebno kavicjo do 11. novembra mestnemu magistratu.

Buren občni zbor je imelo zadnje nedeljo tuk. društvo fakinov. Ko so se računali prečitali, začeli so nekateri uže predsednika tako strastno napadati, da je nastal občen hrup, in je moral nazoči policijski komisar shod razpustiti. — Mnogo udov tega društva je slovenske krvi, zakaj ne pristopijo k »podpornemu delskemu društvu«?

Levi in Parenzani. Laški listi poročajo, da tržaška deželna sodnija zahteva izročitev teh dveh znanih bombardašev. Beneški tribunal in mestni svet toraj razsodita, ali se ima smatrati nju hudo delstvo za politično, ali ne; v prvem primerljaji bi se zahtevanje odbilo. Iz Rima pa se poroča, da sta avstrijski poslanec, grof Ludolf in italijanski pravosodni minister Zanardelli zdaj pri Manciniju v Neaplu, da se z njim dogovarjata zastran izročitve. Čuje se, da je Zanardelli zoper izročitev.

Osvrednja komisija za uredbo zemljiške davka je 23. t. m. obravnavala o zemljiškem davku grofije Istre; poročevalec grof Corronini je predlagal, naj se ozir jemlje na ubogo deželo, in centralna komisija je dohodek sprejela skoraj tako, kakor ga je predlagala deželna komisija, namreč 1,317,666 gld.

Dober strelovod. Minolo sredo dne 18. t. m. je trikrat zaporedoma treščilo v glavno poslopje slov. oddelka deželne kmetijske šole v Gorici. A izvrsten strelovod, napravljen po novem sistemu ni le samo zabranil vsako škodo, marveč je ostal tudi sam čisto nepoškodovan. Navadno se po strelji železo tu pa tam raztopi in treba vsakrat kaj na strelovodu popravljati; — ta strelovod pa je prevlečen s privil. tvarino Bein, katera ga popolnoma varuje zoper enake poškodbe.

Na sadjarskej in vinarskej šoli na Slapu bo 30. t. m. letošnja javna preskušnja.

Iz Planine se nam piše: V soboto dopoldne se je igral nek štirinajsetni dečko na paši s tem, da si je napravil brod (flos) ter se vozil po vodi pod Grčarvcem, katera se tu pa sam po Planinskej dolini stoji. Ta mladi brodnik (doma iz Tolminskega) pa ni imel sreče, kajti komaj se je peljal parkrat sem ter tja, uže se mu je preobrnel brod in ubogi dečko je zginol v kalnej vodi, iz katere so ga še le zvečer izvlekli.

Dramatično društvo v Ljubljani je sklenolo napraviti šolo, v katerej se bodo gospodje, gospé in gospodičine učili vsega, kar je treba dobremu igralcu, ali igralki, t. j. gladkega in pravilnega izgovaranja in naglašanja, dobrega deklamovanja, primerne agiranja itd. Dobro!

Gladstone Strossmajeru. Prvi angleški minister poslal je s posebnim pismom z 12. t. m. Vlakici Strossmajeru o priliki blagoslovenja cerkve v Dkavaru šestitko, katere konec slove tako: »Vi, preuzvišeni, sezidali ste in posvetili na slavo božjo in na spasenje duš stolno cerkev, katero kot veličastno opisuje vsi, ki so jo videli, katera bode tudi drugo navdihovala k plemenitemu tekmovanju, da dokažejo, da uvišeni duh zadnjih stoletij ni še povsem ugasnol.« Hekoč na dalje, da ga zadržujejo državni poslovi, biti navzočnim pri tako velikej slavnosti, poslovi se jako srčno od vladike: »Na jeden ali drug način, v katerem koli mestu, nađejam se vedno, priti k Vami skupaj prej nego umrjem, in ostajem vedno Vaš prijatelj in udani sluga M. Gladstone.«

Književna prošnja. Nekdo v Trstu sestavlja p odpolen životopis bivšemu župniku tomajskemu, pi satelju Pavlu Franu Klapetu, umršemu 1772. leta: Knji ga mu slove: »Synopsis catechetica tu je: zbrani Na uk karšanski, u' kratkih besedah zapopa-

den, tako dobru za podučiti te nevedne u' karšanski Veri, koker tudi Viža te prečastite Molitve S. Roženkranca itd. Nucne buquice v'sem častitim, inu vissoku urednim Gospudam Farmanam, inu Duhovnim Pastirjam . . . v' kup zbrane skuzi Paula Francisa Clapeta, Farmana Tomaiske Fare Teržaške Škofije. Zdei pak u' drugo na bulši krainsko spraho u' druk daine inu pobulšane. U' Lublani, per Annae Elizabethae Reichhardtouke Uvedove 1757.« To hrani c. k. licealna knjižnica ljubljanska. — *Safatškova* »Geschichte der südslawischen Literatur I. Prag 1864« nam objavlja na 116. strani tudi imenovane knjige prvo izdanje: »Synopsis catechetica«, tu je zbrani nauk karšanski itd. skuzi Pavla Francisa Klapeta 1743«, česar se ne nahaja v nobenej nam znanej biblioteki; zdi se nam, da te prvič natisnene knjižice nista znala ni Čop ni Kopitar, kajti Safatik bi jej bil v svojej zgodovini izvestno napisal — kakor običajno vsakej ostalej — ves naslov (kakor je storil o drugej izdaji) ter ne bi jej bil privoščil samo poldruge vrstice. Vse nekam kaže, da nam je na tihem izginola z obzora; za tega delj se osmeljamo uljudno prositi onega p. n. gospoda, ki bi morebiti še varoval v kakšnem temnem kotiči omenjeno zelo redko knjigo, da se blagovoli oglasiti.

Djakovska nova cerkev, zidana in opravljena na troške biskupa Strossmajerja, trinajsta je v vrsti največjih cerkev na svetu. Ona je v enacej vrsti s cerkvijo sv. Marka v Benetkah, v katerej more stati 7000 ljudi. Druge večje cerkve so v tem le redu: Cerkev sv. Petra v Rimu ima prostora za 54.000 ljudi, cerkev v Milanu za 37.000, cerkev sv. Pavla v Rimu za 32.000, cerkev v Kolonu na Reni za 30.000, cerkev sv. Pavla v Londonu in cerkev sv. Petronija v Boloniji vsaka za 25.000 ljudi, cerkev sv. Sofije v Carigradu (promenjena v turško mošejo) za 23.000, sv. Ivana Lateranskega v Rimu za 22.000, cerkev Noterdamska v Parizu za 21.000, nova stolna cerkev v Novem Jorku za 18.000, cerkev sv. Stefana na Dunaji in v Pizi vsaka za 12.000, cerkev sv. Dominika v Boloniji za 11.400, Frauenkirche v Monakovem za 11.000 ljudi.

Nesreče. Zadnje dni se je zgodilo zopet več nesreč. V predoru pri Bischofshofnu blizu Solnograda se je 23. t. m. odtrgalo 20 vagonov, ki so z strašno hitrostjo proti St. Johanu drli in v reko Selce skočili. En služabnik je bil poškodovan. — Na železnici Praga-Duhceev sta tudi isti dan dva tovarna vlaka skupaj trčila. En železniški sluga je bil teško, dva pa lahko ranjena; več vagonov je zelo poškodovanih. Prav ta dan je vstal v Peterburgu velik ogenj, katerega ves dan niso mogli pogasiti — 22. t. m. pa je imel nesrečo dunajski zrakoplovec Silberer. Ko se je pri Stockeravi na zemljo spuščal, padla mu je iz roke vrvi, da ni mogel zapreti zaklopnice; zato je balon hitro padal, na pokopališču podri zid, osem nagrobnih spomenikov in več železnih križev. Silberer je nekoliko poškodovan, ali oba njegova tovariša gg. Schittenhelm in Leitner sta zelo poškodovana, vendar ne nevarno. V Sulini je hudo vreme sedem ladij razbilo ali potopilo, in zato so tam razohesili črno zastavo. — Iz Hongkonga se poroča, da je tifon (grozen vitar) večidel Manile pokončal.

Avstrijec mej divjaki! Iz Singapura se poroča, da je bil nekdanji avstrijski častnik g. Wittl, zadnja leta v službi pri nekem angleškem društvu, na otoku Borneo od divjakov umorjen. Wittl je šel z nekaterimi tovariši v notranje kraje, da bi zasledil izvirke reke Sibuku, pa na poti so ga divjaki iz zasede se zastropelimi puščicami ustrelili.

Ujet razbojnik. Kakor poroča »Poror« iz Banjeluke, posrečilo se je komisariju Stanku Babiču in nekaterim žandarjem, vloviti zloglasnega razbojnika Vukšana, ki je bil dolgo časa strah ondotnega prebivalstva, in na katerega glavo je postavila vlada 200 zlatov.

»Gazeta Polska«, izhajajoča v Chiacagi v Ameriki, nam se je te dni poslala. List je prav dobro vredovan in tolik, da ima na vsakej strani devet predalov.

Difteritika ozdravljiva. Meseca marcaja 1879 je umrl za difteritiko princ Waldemar, pravnik nemškega cesarja. Silno žalostna nemška cesarica se je z lastnoročnim pismom obrnola na kirurški shod, ki je takrat zboroval ter odločila 3000 mark za najbolje delo, ki se pošlje v dveh letih komisiji o tem, kako je zdraviti difteritiko. Mnogo priporočanih zdravil je komisija zavrgla, ker se niso potrdila; 20. septembra t. l. pa je darilo pripoznala za zdravilo, katero se je vselej potrdilo. Zdravilo in oni, ki ga je navetoval, razglasila se pozneje.

Zvesta vdova. Grobar necega pokopališča je opazil ženo, ki je prišla na pokopališče z loncem v roki. Zbudi se v njem radovednost, kaj bo na pokopališču z loncem počenjala. Šel je tih za njo in videl, da seje na nov grob travno seme. Nagovoril jo je in opazil, ko je zvedel, da je vdova, da grob uže v svojem času zaraste. »To uže verujem« — odgovorila mu je — »ali rajncemu svojemu možu sem dala besedo, da se ne poročim, dokler ne zraste trava na njegovem grobu, in ker imam dobrega snubača, zato sicer besede ne prelomim, ali dalje nego je treba, tudi je nečem držati.«

Prve bankovce je izdala kitajska vlada v letu 2697 pred Kristom, ali k malu jih je sama opustila in izročila posebnemu društvu, katero je bilo pod njenim nadzorstvom in kontrolo. Ti prvi bankovci so bili uže zelo enaki sedanjim. Napisano je bilo na njih ime banke, dan in leto, kdaj so bili izdani, številka bankovca, podpis vodja banke, vrednost v številkan in črkah in na zadnje kazenske določbe glede ponarejanja. Zgoraj je bilo zapisano: Delaj, kolikor moreš in previdno trosi. Bankovci so bili v modrej barvi natisnjeni na papir, kateri so delali iz ličja murbenega drevesa. Tak bankovec, ki je bil izdan v letu 1399 pred Kristom, hrani se v azijskem muzeji v Peterburgu.

«Soča» v zadnji svoji številki zabavlja po svoji navadi na uvodni članek v številki «Edinosti».

Odrto pismo.

Uže dostikrat smo bili v gostijah pri bratih tudi mi tržaški Slovenci, tu in tam smo bili prezirani, napisalo se je drugim, nas so pozabili; a mi se nismo še nikoli javno pritožili zaradi takih stvari, ki so predeklatne.

nico je napravil gosp. Polić v popolnem soglasju z menoj in odborom. Sicer pa moram zagotoviti razzalj-ne gospode,

Očita se odboru, da je bil banket, ali kosilo, obed, ali kakor uže ga hočete imenovati, slab. — Odbor ne more zato, ako se ni komu dopadala jed in ako gostilničar ni storil svoje dolžnosti,

V. Dolenc

v svojem in v imenu odbora delal. podp. društva.

Tržno poročilo.

Kava — brez spremembe. Sladkor — mlahova kupčija, cene padajo. Sadje. — Še precej močna kupčija, cene v obče trdna.

Borsno poročilo.

Borsa je sopet mlahova, malo prometa, kurzi padajo, posebno zaradi zadnjih dogodeb v Belgradu.

Dunajska borza

dne 23. oktobra.

Table with 2 columns: Instrument (e.g., Enotni drž. dolg v bankovcih), Price (e.g., 76 gld. 35 kr.).

Dve srečki rudečega križa

se dobite za vplačilo 50 soldov na teden ali 2 goldinarjev na mesec pri Josipu Zoldanu, verifičijski urad in menjavnica. via d' Orologio Trst. 6-4

Čudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega.

To pripravo in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi da se dokaze njihova čudovita moč. Če se le rubijo nekoliko dni, olajšaj in preneajo prav smolne najdovratne bolečine.

Tovarna mlinov VINCENCIJA HMELLAK Trst. Corsia Giulia N. 666. nasproti kopeljišču. Tovarna ročnih mlinov z dvojim zapahom za živež, sladkor in drogerije.

FILIALE IN TRIESTE dell' l. r. priv. Stabilimento Austriaco di credito per Commercio ed Industria.

VERSAMENTI IN CONTANTI Banconote: 3 1/2% annuo interesse verso preavviso di 4 giorni

Per le lettere di versamento attualmente in circolazione, il nuovo tasso d'interesse comincerà a decorrere dalli 27 corrente, 31 corrente e 22 Novembre, a seconda del rispettivo preavviso

Napoleoni: 3% annuo interesse verso preavviso di 30 giorni

Banco Giro: Banconote 2 1/2% sopra qualunque somma Napoleoni senza interessi

Assegni sopra Vienna, Praga, Pest, Bruna, Troppavia, Leopoli, Lubiana, Hermannstadt, Innsbruck, Graz, Salisburgo, Klagenfurt, Fiume Agram, franco spese.

Acquisti e Vendite di Valori, divise e incasso coupons 1/2% provvigione.

Antecipazioni sopra Warrants in contanti 5% interesse annuo franco di provvigione.

Mediante apertura di credito a Londra 1/2% provvigione per 3 mesi.

Effetti 6% interesse annuo sino l' importo di 2000 per importi superiori tasso da convenirsi. Trieste, 24 Ottobre 1882. (23)

Trgovska tvrdka G. Milesi

Table with 2 columns: Item (e.g., Ceylon plant najfinejo), Price (e.g., 1 kilogr. gld. 1.70).

C. k. privilegirano društvo Riunione Adriatica di Sicurtà

v Trstu. Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti toči, na življenje v vsih kombinacijah.

Table with 2 columns: Description (e.g., Glavnica društva), Amount (e.g., gld. 3,300,000.—).

The Singer Manufacturing & Co. New-York. Ako se plati vsak teden samo eden goldinar dobi se Originalni

Singer - jev šivalni stroj, in to brez povišanja cene. Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno. G. NEIDLINGER, generalni agent. V Trstu, Corso, palača Modello. Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr. (13-10)